

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om konkurrensrättsligt skadestånd och ändring av konkurrenslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om konkurrensrättsligt skadestånd och ändring av konkurrenslagen (RP 83/2016 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till lagutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- lagutskottet LaUU 13/2016 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Virve Haapajärvi, arbets- och näringsministeriet
- biträdande direktör Rainer Lindberg, Konkurrens- och konsumentverket
- chefsjurist Pirkka-Petri Lebedeff, Finlands Kommunförbund
- expert Jukka Lehtonen, Finlands näringsliv rf
- jurist Timo Niemi, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- advokat Ilkka Aalto-Setälä, Finlands Advokatförbund
- chef för konkurrensfrågor Satu Grekin, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Centralhandelskammaren
- advokat Toni Kalliokoski.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om konkurrensrättsligt skadestånd. Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om konkurrensrättsligt skadestånd. Lagen ska tillämpas på ersättning av skador orsakade genom överträdelse av konkurrensrätten oavsett om det s.k. handelskriteriet, som kräver prövning från fall till fall, är uppfyllt. Lagen ska sålunda till-

Betänkande EkUB 20/2016 rd

lämpas på ersättande av skador som orsakats genom överträdelse av konkurrensreglerna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt av konkurrenslagens bestämmelser om missbruk av dominerande marknadsställning och förbjudna konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare. Alla som har lidit skada ska ha rätt till full ersättning, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer eller var de befinner sig i distributionskedjan.

I propositionen föreslås bestämmelser bl.a. om skadepresumtion i kartellfall, om bevisbördan för övervältring av överpris samt om begränsning av företags solidariska ansvar och regressansvar då företagen befriats från påföljdsavgift. Dessutom föreslås bestämmelser om inverkan av överträdelsebeslut på skadeståndsdomen, om ränta, om utlämnande av bevis, om preskription samt om konsekvenser av medlingsförfarande och förlikning.

I detta sammanhang föreslås att vissa paragrafer i konkurrenslagen ändras så att begreppen som används i den stämmer överens med direktivet.

Lagarna avses träda i kraft den 26 december 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ekonomiutskottet tillstyrker lagförslagen med små tekniska ändringar och med följande påpekanden.

Förslagets syften

Bakgrunden till propositionen är Europaparlamentets och rådets direktiv om konkurrensrättsliga skadestånd (2014/104/EU). Propositionen gäller direktivets nationella genomförande. Direktivets syfte är att samordna konkurrensmyndigheternas åtgärder för genomförande av konkurrensreglerna med behandlingen av skadeståndsmål i de allmänna domstolarna och att säkerställa att den som lidit skada på grund av överträdelse av konkurrensregler ska kunna få full kompensation för skadan.

Tillämpningsområde och konkurrensneutralitet

I propositionen föreslås att situationer relaterade till konkurrensneutralitet enligt 4 a kap. i konkurrenslagen lämnas utanför förslaget. De sakkunniga som utskottet har hört om det valda regleringssättet ger divergerande bedömningar. Dels har det ansetts att normerna för konkurrensneutralitet utgör en egen helhet som främst har ett samhälleligt mål. Dels har man inte sett några grunder för att verksamhet som strider mot den offentliga sektorns konkurrensneutralitet skulle lämnas utanför regleringen, trots att den kan medföra snedvriden konkurrens och skadliga verkningar för företag och konsumenterna på motsvarande sätt som brott mot förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen.

Neutralitetsöverträdelser handlar om en situation där konkurrensen snedvrids exempelvis genom underprissättning eller genom att bedriva företagsverksamhet i form av ämbetsverk. Konkurrenslagens mekanism för att ingripa i problem med konkurrensneutralitet är av en annan typ än de

Betänkande EkUB 20/2016 rd

förbudsbestämmelser som gäller karteller och missbruk av dominerande marknadsställning. Verksamhet, förfaranden eller strukturer som strider mot neutralitetsbestämmelserna ska enligt den gällande konkurrenslagen i första hand undanröjas förhandlingsvägen. Att utsträcka den föreslagna regleringen till att som sådan också gälla brott mot konkurrensneutraliteten kan minska incitamenten att börja förhandla om brott mot konkurrensneutralitet och äventyra funktionen hos en mekanism som har konstaterats fungera väl. Utskottet noterar också att förbudsbestämmelserna i konkurrenslagen och således också den föreslagna regleringen av skadestånd också lämpar sig för konkurrensbegränsningar förorsakade av offentlig sektor till den del den offentliga aktören verkar som näringsidkare i konkurrenslagens bemärkelse. Den föreslagna regleringen utesluter inte heller möjligheten till skadestånd på grundval av den allmänna skadeståndsregleringen i situationer som gäller konkurrensneutralitet. Utskottet anser att den föreslagna regleringen i detta skede är befogad. Men utskottet menar ändå att det i fortsättningen finns skäl att utreda behovet av att utsträcka en reglering som den föreslagna till att gälla också situationer enligt 4 a kap. i konkurrenslagen och bedöma huruvida bestämmelserna om konkurrensneutralitet i 4 a kap. i konkurrenslagen samtidig bör preciseras eller förtydligas.

Hur ränta bestäms

Utskottet har bedömt frågan om reglering om ränta och dröjsmålsränta på skadestånd. Enligt en bedömning som utskottet fått skulle förslaget leda till en alltför låg räntenivå för tiden före dröjsmålsränta. Som alternativ granskas en reglering där dröjsmålsränta betalas så snart skadan har förorsakats, det vill säga på samma sätt som vid uppsåtliga brott.

Målet med regleringen om hur ränta bestäms har varit att skapa en reglering som är enkel och förutsägbar och som passar in i den nationella lagstiftningen. Utskottet instämmer i bedömningen att den föreslagna regleringen för närvarande leder till en låg räntenivå eftersom nivån på referensräntan är låg. Men de påföljdsavgifter som kan påföras enligt konkurrenslagen är administrativa och inte straffrättsliga påföljder, och uppsåt framgår inte med nödvändighet av överträdelsebeslutet. Det är inte heller meningen att påföljden för förfarandena ska genomföras genom regleringen om hur ränta bestäms. Utskottet noterar också att det kunde vara problematiskt att dröjsmålsräntan betalas genast efter att skadan har förorsakats, eftersom betalningstiden för räntan i ett typiskt överträdelsefall skulle bli mycket lång. Utskottet anser att det valda regleringssättet är motiverat.

Solidariskt ansvar och preskription

Att fastställa preskriptionstiden vid konkurrensrättsligt skadestånd är problematiskt eftersom det kan gå flera år från det att skadan har förorsakats till det att information om överträdelse av konkurrensrätten uppdagas och med beaktande av att handläggningen av konkurrensärenden i olika rättsinstanser ofta räcker flera år. Enligt den gällande lagen preskriberas rätten till skadestånd om skadeståndstalan inte har väckts inom tio år från överträdelsen. Om ersättningskravet baserar sig på en överträdelse som har konstaterats genom ett beslut av Konkurrens- och konsumentverket, anses rätten dock inte ha preskriberats förrän ett år har förflutit från det att beslutet i ärendet vunnit laga kraft. Den reglering som nu föreslås introducerar vid sidan av de preskriptionstider som baserar sig på den gällande regleringen ett förslag till en femårig tidsfrist baserad på det aktuella direktivet. Tidsfristen räknas från det att den skadelidande fick kännedom om överträdelsen, ska-

Betänkande EkUB 20/2016 rd

dan och vem som var ansvarig för den. Käranden kan utnyttja den längre av de alternativa preskriptionstiderna.

Utskottet har granskat frågorna kring preskriptionen av skadeståndet och det solidariska ansvaret. I propositionen föreslås att det solidariska ansvaret ska upphöra i enlighet med 19 § 2 mom. i preskriptionslagen. Utskottet har fått en bedömning enligt vilken regleringen enligt preskriptionslagen skulle förorsaka problem eftersom preskriberade fordringar för en enda part med solidariskt ansvar skulle leda till att det solidariska ansvaret upphör och att envar part endast skulle ansvara för sin egen andel. Den skadelidande borde i så fall stämma alla skadevällare. Men i propositionen har den gällande preskriptionstiden ansetts vara tillräcklig och lagförslaget har inte ansetts medföra rättsförluster eftersom den skadelidande kan väcka ersättningstalan mot alla överträdare vid misstanke om att den egna avtalsparten inte är solvent.

Redan den ovan beskrivna regleringen i propositionen antas förlänga preskriptionstiderna. Att föreskriva om solidariskt ansvar på annat sätt än i preskriptionslagen skulle leda till att preskriptionstiderna förlängs ytterligare. En reglering enligt propositionen har ansetts som en tydligare lösning, liksom också att det i samtliga fall krävs att talan väcks för att avbryta preskriptionsfrister.

Definition av företagsförklaring

Lagutskottet har i sitt utlåtande till ekonomiutskottet (LaUU 13/2016 rd — RP 83/2016 rd) noterat att det i propositionen föreslås ett nytt begrepp, ”företagsförklaring”, i konkurrenslagen (14, 15 och 17 § i lagförslag 2). Begreppet definieras inte i de föreslagna bestämmelserna men innehållet utreds i detalj i motiven till 14 §. Avsikten är att begreppet ska tolkas i enlighet med direktivets artikel 2.16. För att systemet ska fungera är det centralt att begreppet tolkas enhetligt, nationellt såväl som inom EU. Trots att det vore mer informativt om begreppet definierades i lagtexten, är det motiverat att lämna definitionen i motivtexten mot bakgrunden av att definitionen är omfattande och att den i framtiden kan komma att ändras eller preciseras antingen genom ändringar i rättspraxis för EU-domstolen eller direktivet.

Ekonomisk uppföljning

Propositionen föreslår inte separat reglering om ekonomisk uppföljning, det vill säga utfallet av konkurrensrättsligt skadestånd i ett läge där affärsverksamhet övergår till en ny ägare. I stället ska ärendet lämnas beroende av rättspraxis. Vid utskottets utfrågning av sakkunniga gavs en bedömning enligt vilken en bestämmelse skulle ha förtydligat rättsläget och bättre än i nuläget säkerställt rätten till ersättning. I det bakomliggande direktivet föreskrivs inte separat om saken. Lagutskottet har granskat frågan i sitt utlåtande till ekonomiutskottet och ansett att den föreslagna lösningen är relevant. Ekonomiutskottet anser att den valda utgångspunkten för genomförandet enligt vilken sådan nationell reglering som inte förutsätts i direktivet, ska underkastas noggrann prövning. En separat bestämmelse om ekonomisk uppföljning skulle sannolikt inte förtydliga rättsläget på önskat sätt och skulle åtminstone kräva en omfattande konsekvensbedömning. Ekonomiutskottet noterar vidare att nuläget inte hindrar domstolarna från att iaktta principen om ekonomisk uppföljning.

Betänkande EkUB 20/2016 rd

Konsumentens ställning

Vid utfrågningen av sakkunniga har det förts fram att den föreslagna regleringen i praktiken inte förbättrar konsumenternas ställning, eftersom den skada en enskild konsument lider av konkurrensöverträdelser ofta är av ringa värde och det därför inte är mödan värt att väcka en separat skadeståndstalan. För att avhjälpa situationen har det föreslagits att konkurrensöverträdelser ska omfattas av grupptalan. Men det aktuella direktivet kräver inte grupptalan och det föreslås inte nationellt i detta sammanhang. Om saken aktualiseras i framtiden, skulle en sådan reglering kräva en omfattande konsekvensbedömning.

DETALJMOTIVERING

1 § i lagförslag 1. Tillämpningsområde.

Under behandlingen av lagförslaget har det framkommit att lagens 1 § om tillämpningsområdet bör preciseras så att vissa av lagens bestämmelser ska vara tillämpliga inte bara på Konkurrens- och konsumentverket utan också på Europeiska kommissionen och EU-staternas konkurrensmyndigheter. Enligt direktivet avses med konkurrensmyndighet kommissionen eller en nationell konkurrensmyndighet, eller båda, om sammanhanget så kräver. Ändringarna är motiverade för att trygga systemets funktion och enhetlighet i hela EU.

I propositionens 2 § 4 mom. och 3 § 1 mom. hänvisas till Konkurrens- och konsumentverket. Också i 8 § 2, 4, 5 och 6 mom. och i 9 § 2 och 3 mom. hänvisas det till verket. De på direktivet baserade 8 § om utlämnande av bevis och förbud mot användning av bevis och 9 § om proportionaliteten vid utlämnande av bevis ska vara tillämpliga inte bara på Konkurrens- och konsumentverket utan också på Europeiska kommissionen och EU-staternas konkurrensmyndigheter. Däremot ska 3 § 1 mom. uttryckligen gälla endast nationella konkurrensmyndigheter, vilket innebär att denna hänvisning inte behöver ändras.

Ekonomiutskottet föreslår att 1 § får ett nytt 2 mom. som följer:

”Bestämmelserna i denna lag om Konkurrens- och konsumentverket tillämpas också på Europeiska kommissionen och EU-medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, med undantag för 3 § 1 mom.”

8 § i lagförslag 1. Utlämnande av bevis och förbud mot användning av bevis.

Lagförslaget nämner inte förlikningsinlagor eller återkallade förlikningsinlagor i samband med utlämnande av bevis. I motsats till kommissionen har Finland inget system för att den som överträtt konkurrensreglerna till konkurrensmyndigheten skulle kunna lämna en förlikningsinlaga där företaget medger sitt deltagande i överträdelsen av konkurrensrätten och sitt ansvar och där konkurrensmyndigheten skulle tillämpa ett påskyndat förfarande.

Att nämna förlikningsinlagan skulle således inte i detta skede vara relevant med avseende på sådana nationella överträdelser av konkurrensreglerna som behandlas av Konkurrens- och konsu-

Betänkande EkUB 20/2016 rd

mentverket, men för att trygga att direktivet genomförs effektivt och med avseende på systemets enhetlighet och funktion på EU-nivå är det befogat att den föreslagna 8 § 3 och 4 mom. kompletteras med ett omnämnande av förlikningsinlaga. För att begreppsapparaten ska bli enhetligare föreslås dessutom att begreppet ”medlemslands” ersätts med begreppet ”medlemsstats”. Dessutom ersätts begreppet ”samlat” i 8 § 4 mom. med begreppet ”utarbetat” som mer exakt motsvarar bestämmelserna i direktivet.

Ekonomiutskottet föreslår att den första meningen i lagförslagets 8 § 3 mom. ändras som följer:

Domstolen får inte vid en rättegång som bevis använda sin kännedom om innehållet i en förklaring för kommissionen eller för en EU-medlemsstats konkurrensmyndighet inom ramen för eftergiftsprogrammet för befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter, eller sin kännedom om en förlikningsinlaga.”

Ekonomiutskottet föreslår att lagförslagets 8 § 4 mom. 2 och 3 punkt ändras som följer:

”2) beslutsutkast eller annat material som Konkurrens- och konsumentverket under sitt förfarande utarbetat eller skickat till parterna, eller om

3) en återtagen förlikningsinlaga.”

Lagförslagets hänvisning till 2 och 3 mom. i 8 § 6 mom. är avsedd att hänvisa till paragrafens 3 och 4 mom. Ekonomiutskottet föreslår att de felaktiga hänvisningarna korrigeras som följer:

”Om ett bevis har erhållits endast genom berättigad tillgång till Konkurrens- och konsumentverkets ärendeakt och det inte är fråga om ett i 3 eller 4 mom. avsett bevis, får endast den som fått rätt att ta del av akten eller den på vilken denna rätt har överförts åberopa beviset.”

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 83/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 83/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande EkUB 20/2016 rd

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om konkurrensrättsligt skadestånd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på ersättande av skador som orsakats av överträdelse av förbud i artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och i 5 och 7 § i konkurrenslagen (948/2011) (*överträdelse av konkurrensrätten*).

Bestämmelserna i denna lag om Konkurrens- och konsumentverket tillämpas också på Europeiska kommissionen och EU-medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, med undantag för 3 § 1 mom. (Nytt 2 mom.)

2 §

Skada och ersättande av den

Alla fysiska eller juridiska personer som har lidit skada som orsakats av en överträdelse av konkurrensrätten har rätt att från den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som orsakat skadan få full ersättning för den skada som orsakats. Också indirekta köpare och leverantörer till överträdaren har rätt till full ersättning för den skada som de lidit.

På skadestånd ska ränta betalas enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) från och med den dag då skadan orsakades.

En kartell presumeras ha medfört skada, om överträdaren inte visar annat.

När en domstol beslutar om skadestånd kan den be Konkurrens- och konsumentverket om ett utlåtande om grunderna för fastställande av skadebeloppet. Konkurrens- och konsumentverket lämnar utlåtande enligt egen prövning. Om Konkurrens- och konsumentverket inte lämnar något utlåtande ska det underrätta domstolen om saken så snart som möjligt.

Betänkande EkUB 20/2016 rd

3 §

Verkan av överträdelsebeslut på skadeståndsdomen

Domstolen ska på eget initiativ till grund för sin skadeståndsdom lägga en sådan överträdelse av konkurrensrätten som fastställts i ett lagakraftvunnet beslut av Konkurrens- och konsumentverket, marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.

Om en överträdelse av konkurrensrätten har fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut i någon annan medlemsstat inom Europeiska unionen, ska domstolen ta hänsyn till överträdelsebeslutet som en del av bevisningen för att det skett en överträdelse av konkurrensrätten.

4 §

Solidariskt ansvar för skada

De näringsidkare som genom ett gemensamt beteende överträtt konkurrensrätten är solidariskt ansvariga för den skada som överträdelsen orsakat, om inte något annat föreskrivs i 2—4 mom.

En näringsidkare som befriats från påföljdsavgift är solidariskt ansvarig gentemot sina egna direkta eller indirekta köpare eller leverantörer. En näringsidkare som befriats från påföljdsavgift är solidariskt ansvarig gentemot andra skadelidande parter endast om dessa inte kan få full ersättning från andra näringsidkare som gjort sig skyldiga till samma överträdelse av konkurrensrätten.

Ett kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag avsett litet eller medelstort företag som gjort sig skyldigt till överträdelse är solidariskt ansvarigt endast gentemot sina egna direkta och indirekta köpare om

1) företagets marknadsandel på den relevanta marknaden var under 5 procent under hela den tid då överträdelsen pågick, och

2) tillämpningen av de bestämmelser om solidariskt ansvar som nämns i denna paragraf oåterkalleligen skulle äventyra företagets ekonomiska bärkraft och medföra att dess tillgångar förlorade allt sitt värde.

Begränsningen enligt 3 mom. tillämpas dock inte om den hindrar den skadelidande från att få full ersättning för skadan eller om det företag som avses i det momentet har lett överträdelsen av konkurrensrätten eller tvingat andra företag att delta i överträdelsen, eller om företaget tidigare har befunnits skyldigt till överträdelse av konkurrensrätten.

5 §

Fördelning av ersättningsansvaret och regressrätt

Beloppet av skadestånd ska fördelas mellan de skadeståndsskyldiga med beaktande av den skuld som ligger var och en av de skadeståndsskyldiga till last. Den andel av skadeståndet som en näringsidkare som befriats från påföljdsavgift ska betala till övriga skadeståndsskyldiga är dock högst beloppet av den skada som dess egna direkta och indirekta köpare eller leverantörer har lidit.

Den som betalat skadestånd utöver sin egen andel har rätt att av var och en av de övriga skadeståndsskyldiga få det som den betalat för dennas del.

Betänkande EkUB 20/2016 rd

Om en överträdelse orsakat skada för andra än de skadeståndsskyldigas direkta eller indirekta köpare eller leverantörer, motsvarar den eventuella andel som ska betalas av den näringsidkare som befriats från påföljdsavgift till övriga skadeståndsskyldiga den skuld som ligger näringsidkaren till last.

6 §

Övervältring av överpris

När domstolen beslutar om skadestånd ska den bedöma vilken del av eventuella kostnader för överprissättning som har övervältras på andra i distributionskedjan. Vid denna bedömning kan den ta hänsyn till skadeståndstalan som väckts av andra i distributionskedjan med anledning av samma överträdelse av konkurrensrätten och de domar dessa utmynnat i samt till offentliga uppgifter om den offentliga övervakningen av konkurrensrätten.

7 §

Bevisbördan för övervältring

Om inte annat följer av 2 och 3 mom. ligger bevisbördan för övervältringen på den svarande som gjort sig skyldig till överträdelsen. Svaranden kan som en invändning mot ett skadeståndsanspråk åberopa det faktum att käranden övervältrat hela eller delar av det överpris som överträdelsen av konkurrensrätten orsakat.

En indirekt köpare som yrkar på skadestånd, ska visa att överpris har övervältrats på denna samt beloppet av överpriset.

En indirekt köpare anses ha bevisat att ett överpris har övervältrats denna, när denna har visat att

- 1) svaranden gjort sig skyldig till en överträdelse av konkurrensrätten,
- 2) överträdelsen av konkurrensrätten har lett till ett överpris för den direkta köparen till svaranden, och
- 3) den indirekta köparen har köpt de varor eller tjänster som berördes av överträdelsen av konkurrensrätten, eller har köpt varor eller tjänster som härrör från eller innehåller berörda varor eller tjänster.

Svaranden kan dock visa att överpriset inte, eller inte helt och hållet, har övervältrats på den indirekta köparen.

8 §

Utlämnande av bevis och förbud mot användning av bevis

På utlämnande av bevis och grupper av bevis tillämpas 17 kap. i rättegångsbalken.

Domstolen kan bestämma att Konkurrens- och konsumentverket ska lämna ut bevis som finns i dess ärendeakt om ingen av de parter som gjort sig skyldiga till överträdelse av konkurrensrätten eller någon tredje part rimligen kan tillhandahålla bevisen.

Domstolen får inte vid en rättegång som bevis använda sin kännedom om innehållet i en förklaring för kommissionen eller **för en EU-medlemsstats** konkurrensmyndighet inom ramen för

Betänkande EkUB 20/2016 rd

eftergiftsprogrammet för befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter, eller sin kännedom om en förlikningsinlaga. Om endast en del av bevisningen utgörs av en förklaring enligt detta moment, får domstolen använda de övriga delarna som bevis. Domstolen kan begära bistånd för bedömning av förklaringens art endast av den konkurrensmyndighet för vilken förklaringen utarbetats.

Innan Konkurrens- och konsumentverket genom ett beslut enligt 9—11, 30 c eller 32 § i konkurrenslagen eller en framställning enligt 12 § i den lagen eller på något annat sätt avslutat sitt förfarande får domstolen som bevis inte heller använda kännedom om

1) svaret på Konkurrens- och konsumentverkets begäran om information eller annat material som beretts uttryckligen med tanke på konkurrensmyndighetens förfarande,

2) beslutsutkast eller annat material som Konkurrens- och konsumentverket under sitt förfarande utarbetat eller skickat till parterna, eller om

3) en återtagen förlikningsinlaga.

Trots 3 mom. får som bevis användas en förklaring som gäller parten själv och som parten åberopar som bevis. Domstolen ska uppmana Konkurrens- och konsumentverket att lämna ett utlåtande om huruvida förklaringen får användas som bevis vid skadeståndsrättegång.

Om ett bevis har erhållits endast genom berättigad tillgång till Konkurrens- och konsumentverkets ärendeakt och det inte är fråga om ett i 3 eller 4 mom. avsett bevis, får endast den som fått rätt att ta del av akten eller den på vilken denna rätt har överförs åberopa beviset.

9 §

Proportionaliteten vid utlämnande av bevis

Domstolen ska begränsa utlämnandet av bevis till vad som står i proportion till ändamålet och med hänsyn till alla parter och berörda tredje parter rättmätiga intressen.

Konkurrens- och konsumentverket kan på eget initiativ lämna ett yttrande till domstolen där det ger sin syn på huruvida begäran om utlämnande av bevis är proportionell.

Vid sin bedömning av proportionaliteten av ett utlämnande av bevis ska domstolen beakta huruvida effektiviteten i den offentliga verkställigheten av konkurrensrätten tryggas när

1) begäran om utlämnande av handling gäller handlingar enligt 8 § 4 mom.,

2) begäran om utlämnande av handling gäller ett bevis i Konsument- och konkurrensverkets ärendeakt, eller

3) Konkurrens- och konsumentverket ger sin syn på frågan om huruvida begäran om utlämnande av bevis är proportionell.

10 §

Preskription

Rätten till skadestånd enligt denna lag preskriberas fem år från det att den skadelidande fick eller borde ha fått kännedom om överträdelsen av konkurrensrätten och om skadan och den som var ansvarig för den. Om konkurrensmyndigheten har inlett undersökning av eller något annat förfarande som gäller överträdelsen, upphör preskriptionstiden att löpa till dess att det har förflutit ett år från det lagakraftvunna avgörandet eller från det att behandlingen av ärendet upphört av någon annan anledning.

Betänkande EkUB 20/2016 rd

Rätten till skadestånd har dock inte preskriberats om skadeståndstalan väcks

1) inom tio år från den dag då överträdelsen skedde eller den fortsatta överträdelsen upphörde, eller

2) inom ett år från den dag då saken avgjordes genom ett lagakraftvunnet avgörande eller behandlingen av ärendet upphörde av någon annan anledning.

11 §

Inverkan av medlingsförhandlingar på preskriptionen och på behandlingen av skadeståndstalan

Medlingsförhandlingar avbryter preskriptionstiden för dem som deltar i förhandlingarna för den tid medlingsförhandlingarna pågår.

När ärendet är anhängigt vid en allmän domstol kan domstolen avbryta behandlingen av skadeståndstalan för högst två år för dem som deltar i medlingsförhandlingarna.

12 §

Förlikning och dess inverkan på skadestånd

Efter en förlikning reduceras den skadelidandes rätt till ersättning med den andel av skadan som en överträdare som ingår förlikning har orsakat den skadelidande.

Andra som varit delaktiga i överträdelsen och som är ansvariga för det återstående skadeståndet får inte regressrätt gentemot en överträdare som ingår förlikning.

En överträdare som ingår förlikning är ansvarig för det återstående skadeståndet, bara om de övriga överträdare som inte ingår förlikning inte kan betala det återstående skadeståndet. I förlikningsavtalet kan det dock bestämmas att en överträdare som ingår förlikning inte heller är ansvarig för det återstående skadeståndet, om de övriga överträdarna inte kan betala det återstående skadeståndet.

En överträdare som ingått förlikning och som betalar skadestånd enligt 3 mom. utöver det som överträdaren har förbundit sig till i avtalet om förlikning, får regressrätt gentemot de övriga överträdarna på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 3 § i skadeståndslagen (412/1974). Om en överträdare ingått förlikning, betraktas vid bestämmande av regressrätt det belopp som förlikningen avser som överträdarens andel av skadeståndet.

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Behandlingen av ärenden som är anhängiga vid domstol vid ikraftträdandet av denna lag slutförs med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Till den del som ett förfarande som avses i 1 § har skett innan detta lag trätt i kraft, ska på behandlingen av ärendet, i stället för 2 § 1—3 mom. samt 4, 5, 10 och 12 § tillämpas de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft, trots att ärendet väcks efter det att denna lag trätt i kraft.

2.

Lag

om ändring av konkurrenslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 14, 15, 17 och 20 §, av dem 14, 15 och 20 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 662/2012 samt 17 § sådan den lyder i lag 662/2102, som följer

14 §

Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall

En näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning ska inte åläggas att betala någon påföljdsavgift när det är fråga om en sådan i 5 § eller i artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt avsedd hemlig konkurrensbegränsning mellan konkurrenter genom vilken inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor fastställs, produktion eller försäljning begränsas eller marknader, kunder eller inköpskällor delas upp, om näringsidkaren

1) lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta en i 35 eller 36 § avsedd inspektion, eller

2) efter en i 35 eller 36 § avsedd inspektion lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan konstatera att en överträdelse av 5 § eller artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har skett.

I de situationer som avses i 1 mom. förutsätter befrielse från påföljdsavgift dessutom att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 1 och 2 punkten innan Konkurrens- och konsumentverket fått uppgifterna via andra kanaler.

En näringsidkare som har utövat påtryckningar mot en annan näringsidkare för att denna ska delta i en kartell kan inte beviljas befrielse från påföljdsavgiften.

15 §

Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Andra näringsidkare som har deltagit i en i 14 § 1 mom. avsedd konkurrensbegränsning än de som beviljats befrielse från påföljdsavgift enligt 14 §, får nedsättning i påföljdsavgiften om de lämnar Konkurrens- och konsumentverket en företagsförklaring, uppgifter och bevis som är betydelsefulla med tanke på konstaterandet av att det föreligger en konkurrensbegränsning eller av

Betänkande EkUB 20/2016 rd

dess hela vidd eller natur. En förutsättning är dessutom att uppgifterna lämnas innan Konkurrens- och konsumentverket får dem via andra kanaler. Påföljdsavgiften sänks:

- 1) med 30—50 procent för den näringsidkare som är den första att lämna uppgifter,
- 2) med 20—30 procent för den näringsidkare som är den andra att lämna uppgifter,
- 3) i andra fall än de som avses i 1 och 2 punkten med högst 20 procent.

En näringsidkare som beviljats villkorlig befrielse från påföljdsavgiften enligt 17 § 2 mom. kan inte beviljas nedsättning i påföljdsavgiften enligt 1 mom. i ett ärende som gäller samma konkurrensbegränsning.

17 §

Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Ansökan om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska göras hos Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket kan fastställa en frist inom vilken sökanden ska lämna Konkurrensverket den företagsförklaring, de uppgifter och bevis som avses i 14 §.

Konkurrens- och konsumentverket beviljar näringsidkaren villkorlig befrielse från påföljdsavgift efter det att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 14 § till Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket tar inte ställning till andra ansökningar enligt 14 § i samma ärende innan verket har avgjort huruvida en villkorlig befrielse från påföljdsavgiften ska beviljas den näringsidkare som först inlämnat en ansökan. Om näringsidkaren har inlämnat eller har för avsikt att inlämna en ansökan om befrielse från påföljd i samma ärende enligt 14 § 1 mom. 1 punkten till Europeiska kommissionen eller den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater, kan villkorlig befrielse beviljas på basis av en förkortad ansökan.

Förfarandet avslutas med att Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett skriftligt beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller samtliga förutsättningar enligt 14 eller 15 och 16 §.

Den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § får inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket, i marknadsdomstolen eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller ett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning eller en skyldighet att leverera en nytighet enligt 9 §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §.

De uppgifter och bevis som avses i 4 mom. får dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (/).

20 §

Skadestånd

Bestämmelser om ersättningsskyldighet för skada som orsakats genom överträdelse av förbudet i 5 eller 7 § eller förbudet i artikel 101 eller artikel 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (/).

Betänkande EkUB 20/2016 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 6.10.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen saf
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Mika Lintilä cent
medlem Markus Lohi cent
medlem Martti Mölsä saf
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd
medlem Joakim Strand sv
medlem Antero Vartia gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.